

Bibó István évzáró beszéde

Elhangzott 1999. júniusában

Kedves vendégeink; kedves szülők, kedves tanárok; kedves diákjaink!

Két év nem nagy idő egy iskola életében - ez alól az általános igazság alól csak egy kivétel van: az az eset, ha a szóban forgó iskola éppen két évvel ezelőtt kezdte meg működését. Ebben az esetben kimondhatjuk: két év bizony nagy idő egy iskola életében. Így hát ránk egyszerre érvényes mindkét kijelentés.

Miért nem nagy idő két év?

Azért nem, mert ennyi idő alatt egyetlen osztály sem kovácsolódik össze, nemhogy egy egész iskola; ennyi idő alatt nem lehet elkezdni és befejezni egy iskolát, ennyi idő alatt egyetlen diákkal sem történik meg mindaz, aminek vele az iskolában meg kell történnie; ennyi idő alapján még azok sem tudják megmondani: milyen is ez az iskola, akik a legjobban ismerik, hiszen ide járnak vagy itt dolgoznak. S ha azt nem lehet megmondani, milyen az iskola, még kevésbé lehet megmondani, milyen lesz. Ti meg tudnátok mondani? Meg mernétek mondani, milyen lesz a mi iskolánk? Bizony, ehhez - régi tapasztalat - legalább három-négy évfolyamnak kell végigmennie az iskolában az első beiratkozástól az iskola befejezéséig, amihez a mi esetünkben nyolc-tíz év szükséges. Majd akkor... majd akkor - talán - lehet valamit mondani.

S mégis, miért nagy idő két év egy induló iskola életében?

Azért, mert ha már egy év után is meg lehet állapítani, hogy az indításkor meglévő reménységet megerősítette-e az eltelt idő vagy nem, akkor két év után ez még inkább megállapítható. A második évben hasznosítani lehet az elsőben leszűrt tapasztalatokat; a második év összehasonlítható az elsővel, de a két évet összefüggő hosszabb folyamatként is szemlélhetjük, s az adatokból összeállított statisztikák lehetőséget adnak arra, hogy tendenciákat próbáljunk megállapítani, irányokat próbáljunk érzékelni. Természetesen nagyon óvatosaknak kell lennünk, hogy be ne csapjuk magunkat, és ne azt akarjuk kiolvasni az adatokból, amit látni szeretnénk, s ezért két év alapján az iskoláról keveset mondhatunk és főleg keveset jövendőlkethetünk; de a jövőre vonatkozó reménységünkről biztosat mondhatunk: megvan, él ez a reménység, és most már jó jelek kísérik, tapasztalatok is erősítik.

Melyek ezek a tapasztalatok? Hadd mondjak el kettőt közülük.

A második tanévben már másodszor tartottunk olyan felvételi beszélgetéseket, melyekben a jelentkező gyerekek közül sokan mondták: azért jelentkeztek a Sylvester János gimnáziumba, mert a testvérük, unokatestvérük, szomszédjuk, barátjuk, volt iskolatársuk jár ide, s tőlük hallottak az iskoláról. Ugye, nem csapjuk be magunkat, ha ezt jó jelnek érezzük?

Tegnap fejeződött be a tahi gólyatáborunk. Az új hetedikeseik - ugyanúgy, ahogy ti tavaly, illetve tavalyelőtt - megkapták az országépítés feladatát, és mindkét osztály nagyszerű előadást kerekített a feladatból. Ezt örömmel mondom el nektek, mert azt is jó jelnek érezzük, hogy a harmadik tanévünkre is jó osztályokat tudtunk felvenni (ez egyúttal persze figyelmeztetés is nektek: jönnek a fiatalok!).

Tudnotok kell viszont azt, hogy olyan iskola, ahová szüleitek szívesen küldenek s ti szívesen jártok tanulni, s ahová mi, tanárok szívesen járunk dolgozni, csak közös munkából születhet: a szülők, diákok és tanárok közös munkájából.

Ezt a közös munkát szeretném megköszönni most tanáraitoknak és az iskola összes munkatársának, valamint nektek és szüleiteknek. Mindaz, ami tényleg jó a mi iskolánkban,

ennek köszönhető; ami pedig nem jó, azon csak együtt, közös munkával tudunk segíteni.

De mire való ez az egész, mire való ez a közös erőfeszítés? Sok és sokféle jó iskola van; érdemes nehéz körülmények között még egyet elindítani és évekig dolgozni rajta, küszködni és reménykedni?

Mit gondoltok, érdemes azért iskolát indítani, hogy 60 év múlva közületek valaki vagy valakik Nobel díjat vehessenek át? Elárulhatom nektek, nem zseniképzőt akarunk, nem a látványos eredményeket akarjuk. Jó lenne, persze hogy jó lenne, ha az iskola jó híre mindenfelé terjedne, de ennél sokkal fontosabb, hogy Ti lelkiileg és szellemileg erős emberekké váljatok, akik bírjátok a terheket, bírjátok, ahogy ma mondják, a gyűrődést, akár nagy tudósok lesztok, akár kis vállalkozók; akár egyetemi diplomát szereztek, akár egész életetekben egy család gondjával törődtek otthon. (Zárójelben jegyzem meg: hány diplomás ember mondott csődöt, amikor egy családot kellett volna összetartani! Ehhez, úgy látszik, több intelligencia kell, mint egy diploma megszerzéséhez; és kell valami más is, amire mindjárt visszatérek). Ma sokat hallunk a kudarcűrő képesség fontosságáról, de a sikert is tudni kell elviselni. Gondoljatok arra, hány ember ment tönkre, amikor sikerei csúcsán pénzhez, népszerűséghez vagy hatalomhoz jutott. Szeretnénk, ha Ti sem a kudarcról, sem a sikertől, nem mennétek tönkre. Én például többre becsülök egy pótvizsgázó gyereket, aki komolyan tanul azért, hogy átmenjen, mint azt, aki megrántja a vállát, s úgy próbálja kiegyenlíteni tanulásbeli sikertelenségét, hogy egy osztállyal lejjebb kerülve sem fut neki a tanulásnak, viszont ott, a nála a kisebbek között előadja a nagyfiút vagy a nagylányt. Ezt hívják kompenzálásnak: amikor valaki egy fontos területen nem teljesít, s egy másik területen a könnyebben elérhető, látványos ál-eredményekkel akar egyenlíteni, ahelyett, hogy az igazán fontos területre szedné össze újra az erejét.

Ehhez viszont valóban sok erő kell; a tehetség, intelligencia önmagában nem elég. Honnan vesszük, honnan vegyük az erőt? Itt van az a más, ami a családok összetartásához is kellene, itt van az a többlet, amelyet a mi iskolánk nyújthat, pontosabban amelyre figyelmeztethet: a hit, amelyről itt gyakran hallotok, szerintem az egyetlen biztos forrása ennek az erőnek. A hit azonban (talán már tanultátok, és talán már tapasztaltátok is), nagyon furcsa valami. Szabadságotokban áll elutasítani; nem lehet kötelezővé tenni; nem lehet senkire ráerőltetni, nem lehet elvárni, számon kérni, osztályozni, hanem csak megmutatni és felkínálni; de ha valaki elfogadja, rögtön felismeri, hogy Isten ajándékaként kapta meg, és másként nem is kaphatta volna.

Miben áll tehát a mi közös munkánk? Van egyfelől a mi erőfeszítésünk (a tiétek, a szüleiteké és a tanároké), s van másfelől Isten kegyelme. Ez a kettő nem úgy függ össze, hogy ha mi jó szándékúan és buzgón erőlködünk, akkor Ő biztosan megáld bennünket; hanem úgy, hogy ha

elfogadjuk az Ő előre elkészített ajándékát, akkor lesz erőnk, hogy ne futamodjunk meg itt a földön a feladataink előtt.

Ezért éreztük úgy, hogy érdemes iskolát alapítani: hogy a tanítás és tanulás mellé ezt a lehetőséget is megmutathassuk nektek.

Örüljete és élvezzéte a nyarat, használjátok ki a pihenés lehetőségét is, de ne tartalmatlan és felületes dolgokkal töltséte ki az időtöket. Jó pihenést, szép, igazi vakációt kívánok mindnyájatoknak.